

Smaa Notitser til Darwinismens Religion

1910-11.

Indholdsfortegnelse

Forord	1
Indledning.....	2
Om forfatterinden	2
Redaktionelle bemærkninger	2
Smaa Notitser til Darwinismens Religion	3
Noter	21

Forord

Under arbejde med slægtsforskning opdagede jeg i 2011, at der på Det kgl. Bibliotek befandt sig et originalmanuskript af Emmy Ingeborg Brun med den lidt kryptiske titel "Ben Oni. Blade af Emmy Hanums Dagbog." Det er ikke en egentlig dagbog, men hun har i 1910 skrevet kort om sin barndom og indført en række digte, som hun har forfattet siden 1888. Dertil kommer en del sider med beskrivelse af de ni forudgående års ophold på sindsygehospital, først på Sindssygeanstalten ved Aarhus og senere på Philadelphia i Dianalund.

Senere dukkede den foreliggende lille bog op – også på Det kgl. Bibliotek. Dateringen viser, at må den være skrevet i samme periode som hendes dagbogsblade. Selvom emnerne for de to bøger er forskellige, kan man dog genfinde en del temaer og genkende hendes idealistiske grundholdning.

Glostrup den 18. juni 2012
Uffe Kim Poulsen

Indledning

Om forfatterinden

Emmy Ingeborg Brun blev født den 27. juni 1872 på Louisiana i Humlebæk som datter af hofjægermester Alexander Brun og hans tredje hustru Louise, født Wolff. Hun havde to ældre brødre Carl Frederik Emil (født 1865) og Alf Harald Brun (født 1866).

Ingeborgs mor var 'nervesvag' og ikke meget til stede for børnene. Hun var således i Schweitz omkring 1880, og i hvert fald i perioden 1901 til 1911 indlagt på Middelfart Sindssygehospital.

Ingeborgs ældste broder Carl var gartnerrelev, men indlægges som 32-årig på sindssygehospital Sankt Hans i Roskilde, hvor han befinder sig, indtil han dør 45 år senere.

Den yngste bror Alf fik en officersuddannelse og tog sin afsked med kaptajnsrang i 1918. Derefter påbegyndte han en international karriere, der bl.a. bragte ham til Rusland og Tyrkiet som delegeret ved krigsfangeudvekslingerne efter Første Verdenskrig.

Ingeborg selv har tydeligvis fået en god undervisning med klassisk dannelse, er meget bredt orienteret, følger med i politik og videnskab (specielt astronomi), er meget idealistisk - men nok også kompromisløs. Hun har sikkert været - i hvert fald virket - usædvanlig på mange måder, som det vil fremgå ved læsning af hendes dagbog.

Om hun også selv var arveligt belastet, som moderen og broderen Carl, er uvist, men hun har været 'nervesyg' og var også en overgang tvangsindlagt på sindssygehospital. Ifølge hendes beskrivelse var det broderen Alf, der stod bag, og først efter ni år lykkedes det hende ved venners hjælp at få attester på, at hun ikke var sindssyg og dermed i 1910 at komme ud igen. Nu var hun imidlertid så syg, at hun måtte holde sengen, indtil hun døde den 19. maj 1929 i sit hus ved Svendborg.

På trods af sygdommen var hun i de mellemliggende år ret aktiv. Hun var grebet af Henry George's tanker om jordrentelov, og hun interesserede sig for planeten Mars.

Flere oplysninger om Ingeborg kan findes på: www.ukp.dk/TNG/getperson.php?personID=13557&tree=SL.

Redaktionelle bemærkninger

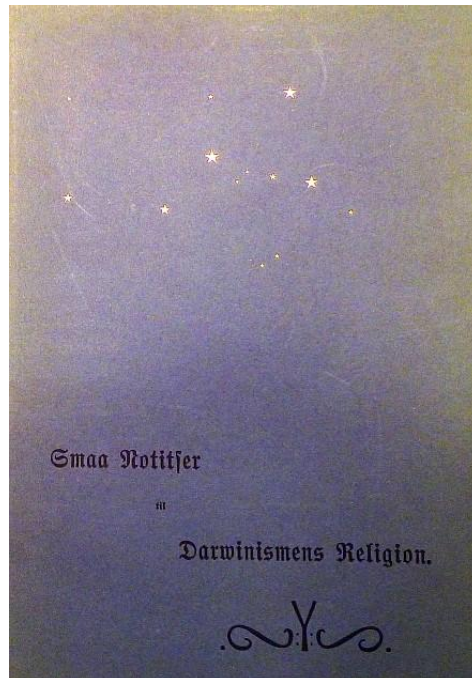
Tekstens bogstavering og opsætning er – så vidt mulig -, bibeholdt.

For læsere, der ønsker at verificere teksten, er originalens sidenumre (opslag) angivet i kursiverede kantede parenteser (fx [18-19]). Nogle få steder er andre anvisninger indsat på samme måde (fx [note fortsat fra side 15]).

Alle mine noter til teksten er samlet i det afsluttende kapital. Ord, der har en tilknyttet note, er markeret med notens nummer (fx Henry George¹³).

Smaa Notitser til Darwinismens Religion

[forside]

[-]

Smaa Notitser
til
Darwinismens Religion
af
I. Brun.

København
Nordiske Forfatteres Forlag.
1911.

[0-1]

Copyright 1911
– by –
Ingeborg Brun

Konrad Jørgensens Bogtrykkeri i Kolding

[2-3]

URANIA. ANTIK.

Jorden maa have den fuldkomneste Form.

Den fuldkomneste Form er: Kuglen.

Jorden maa være en Kugle.

Aristoteles¹.

[4-5]

Det højeste retvendte – vil det ikke under alle Omstændigheder kunne formuleres som: Viljesenhed med Det styrende Princip?

Giv os, o giv os snart den videnskabelige lagttagelse! Et Bud derudefra? Gæa² er et Samfund i Splid med sig selv: Vi kan ikke undvære Vished! – Men husk da ogsaa, at selv den videnskabelige lagttagelse fører til Intet, forbliver gold, hvis den ikke ses ud fra en befrugtende Teori –

Jeg giver mig ikke ud for at bevise. Jeg har kun fremsat, hvad der i vore Dage maa forekomme den tænkende Lægmand sandsynligt.

Sept. 1910.

Forf.

[6-7]

Indhold .

- I. Lærdom og Visdom.
 - II. Universets positive Aand.
 - III. Det geometriske Sted for Tankens Hvilepunkt.
 - IV. Almagt – Ansvar.
 - V. Analogi.
 - VI. Egoismens Fuldkommengørelse.
 - VII. Værdidommen.
 - VIII. Spiralkeglen og dens enkelte Smaacirkel.
 - IX. Bidrag til Læren om Reinkarnationen.
-

[8-9]

Lærdom – og Visdom.

Ve eder, I Lovkyndige, fordi I have borttaget
Erkendelsens Nøgle. Selv ere I ikke gangne ind,
og dem, som vare ved at gaa ind, have I hindret
deri. *Kristus.*

Hvad det gælder om i Livet er: af Kaos at
skabe Kosmos! *Carlyle*³.

Der behøves ikke saamegen Forstand til at finde Sandheden. Det vigtigste er en alvorlig Kærlighed til den; saa kommer den af sig selv. – Der ligger en dyb Visdom i disse Channings⁴ Ord. Georg Brandes⁵ fremdrog dem i sin Tale til Dansk-Amerikanerne i Aarhus den 4. Juli 1909 – dog kun for at modsige dem!

Maaske burde Ordet Forstand for større Nøjagtigheds Skyld være ombyttet med Ordet "Hjærne". Det er saavidt ikke de Lærdes kunstfærdige Hjærnespind (det, vi jo er ved at drukne i!) eller deres Examinere, der bringer Sandheden frem til os – ejheller var det da Georg Brandes, der fandt den.

For den, der søger Sandheden, gælder det (mere end om at ophobe paa tætte Hjærnehylde) navnlig om at simplificere, at borteliminere det overflødige og det urene: De grænseløse Masser af lagttagelses=Tilbud, som vor lokale Verden serverer for os i sød eller pirrende Sauce, og som Verden paatvinger den Filosof, der endnu lader sig friste; Hvis afgørende Valg af lagttagelser noget eneste Øjeblik kan lade sig lede af andet end – hans dybe, rene Kærlighed til Sandheden. Det vil sige: den evige Sandhed; den evige Virkelighed.

[10-11]

Det er denne betydningsfulde Hemmelighed, uden hvilken Grækernes "primitive" Visdom aldrig var bleven til. Det er Stien i Livets Urskov, fuld af Papegøjer og Abekatte, i hvilken den paa ethvert Sted og til enhver Tid lokale Lærdom har forvildet sig. Naar Viljen og Kærligheden er der: aabenbart for de umyndige, men skjult for de kloge og forstandige – som En i sin rene Visdom har sagt.

Visselig bliver Hjærne efterhaanden i Evolutionen mere og mere nødvendig som Redskab; naar man vil leve -. Jeg husker os blot alvorligt paa, at Hovedsagen altid var, at det, vi havde deraf, blev brugt rigtigt.

Universets positive Aand.

"Giv mig at Sted at staa – og jeg skal bevæge Jorden."
*Archimedes*⁶.

Du skal ikke føle Dig som Københavner – ikke som Dansk – ikke som Evropæer – ikke som Menneske, Jordboer, "Gænet" - - aldrig noget af dette i Dit inderste Hjærte, i Virkeligheden. Maaske undertiden i Praxis, udadtil, naar Du møder de lokale Krav – men glem saa ikke i Dit Hjærte Smilet over dette Komadiespil.

Du skal føle Dig som Borger i Universet; som Medlem af det levende Liv; som hvert Øjeblik af Din Tilværelse som et Punkt af Evigheden. Thi kun saaledes har Du Virkelighedens Horisontlinie; alt det andet er jo kun henholdsvis Skyklapper, Skærmbrædter, Mure eller Bjærgvægge, som dækker for Udsigten. Som i rentud mærkværdig Grad vil kunne hindre Din Tænkning i Virkelighedens evige Verden.

* * *

Positive Aand - - i hvilken Henseende "positiv"? I Henseende til Kærlighed og Visdom (∩: Erkendelse af Tingens Væsen), baarne af en fri Personlighed.

Thi dette er Lykken. Og Hensigten (Tendensen!) med Livet maa aabenbart være, at det at leve skal være en Lykke; thi ellers vilde Livet ikke trænge sig frem saa haardnakket, præstere en saa uafviselig Tilværelseskamp, som det gør.

[12-13]

Spørger man ikke først og fremmest angaaende et Individ: Er der Forstand og Hjærte? Idet man forudsætter, at der overhovedet er et Noget, som vil?

Disse Bemærkninger gælder, saa langt vor Erfaring rækker, d. v. s. saa langt Livet her paa Gæa kan overskues. Men af hvilken Grund har jeg Lov at paastaa, at Sætningen gælder for hele Universet?

Fordi Liv overhovedet er utænkeligt, hvis det ikke var saa! Liv kan ikke existere, ikke selv i Urformen som Protoplasma⁷, uden Selvopholdelsesdrift; og ikke udvikle sig fra dette Stadium uden Forplantelsesdrift. Under Udviklingen maa nødvendigvis den første – alt som Tilværelseskampen stiger med Konkurrencen i Følge, eller blot for at underlægge sig Tingen – blive til Forstand (Erkendelse af Tingens Væsen); den anden – ifølge sin Natur – blive til Kærlighed: nemlig til Afkommet, som det var saa meget om at gøre at fremstille.

Saaledes bygges den efter den givne Definition positive Aand op naturnødvendig, hvor saa end i Universet et Liv fandt Lejlighed til at opstaa og udvikle sig. Thi, hvis ikke saa var, maatte det være uddøet – altsaa gjort til Nul.

Og saaledes maa vi naturnødvendigt være aandeligt beslægtede med alt Liv i Universet.

Ja, det kan være godt nok, - men det kommer os jo slet ikke ved, da de andre Kloder er saa langt borte, at vi ikke kan have noget Samkvem med dem.

Var der ikke en Tid, hvor "Verden" det var Middelhavslandene, hvor en "expeditus" brugte tredsindstyve Dagsrejser om at komme fra Belgien til Transsylvanien; hvor Rødhuderne i Amerika slet ikke kom os ved, fordi de var saa langt borte, at vi ikke kunde have noget Samkvem med dem, ja, vi anede ikke engang noget om deres Tilværelse!

Hvad vilde mon Aristoteles have sagt, dersom du havde fortalt ham: Om to Tusinde Aar, saa rejser man fra Roma gennem de sprængte Alper til Thule paa et Par Dage; i Ro og Mag, sover godt om Natten og uden Fare, Tusinder af Mænd og Kvinder gør det, bare for Fornøjelse. I Alexandria taler man hver Dag med Folk i det yderste Thule og faar Svar i samme Time gennem en "Telegraftraad". Eller ogsaa uden Traad!

Hvad vilde vel den vise Mand have svaret? Aldeles utvivlsomt vilde Aristoteles have svaret: "Hvad du siger, undrer mig ikke, og Du imponerer mig ikke dermed. Jeg venter mig større Ting end disse".

Lad os forsøge at svare som de virkelige Vismænd. Lad os ikke for Nuets smaa, lokale Gøglertelte glemme Tingen, som den er! Peger ikke Udviklingen fremad bestandig og bestandig? Hvorfor skulde vi ikke kunne træde i Forbindelse med Beboere af andre Kloder? Hvert andet Aar er vi nogle Uger i den Situation, at Lysbudet fra Planeten Mars⁸ trænger ned til vor Jord paa 3 à 7 Minutter!

[14-15]

Det geometriske Sted for Tankens Hvilepunkt.

"Hvis" – der er en etisk Sammenhæng i Universet, maa den ialfald stemme overens med de af Kopernikus⁹ og Kepler¹⁰ afslørede Kendsgerninger - - -

Mig har aldrig Treenighedenstanken i og for sig forekommet at stride mod Logikken. Fra saa tidligt, jeg kan huske at have tænkt over den Ting, har jeg opfattet den saaledes: Naar Gud er

uendelig i alle sine Egenskaber, hvorfor skulde han da ikke kunne dele sig i lige saa mange Dele, som det skal være (for Exempel i tre), som dog hver for sig er uendelige? Siden har jeg lært, at dette er korrekt Matematik.

Maaske det er denne samme Matematik, som har bragt mig til det Synspunkt, at ethvert Menneske er et Atom af den uendelige Gud. Af dette "Noget, som vil". Kristus var det ogsaa, men et større – et saa stort, at han for tidligere Tidens snævre Horizont syntes uendelig og derfor identisk med Gud selv; den primitive Tanke magtede ikke at anskue Differensen mellem de to "uendelige" Størrelser.

For mange Aar siden kaldte vi ogsaa Polarstjernen "uendelig" fjern; vi kendte ikke dens Afstand fra Gæa. Nu har man regnet ud, at den er 72 Aars Lysvej nær vor Jord. Men ved de praktiske Maalinger, naar vi har Brug for Polarstjernen, hvad mange Mennesker daglig har, saa regner vi den dog for uendelig (∞) fjern. Det vilde være Pedanteri andet, Regningen bliver lige rigtig.

Saadan kunde vi jo netop i god Enighed, Unitarer¹¹ og Trinitarer¹², bruge Jesus Kristus praktisk i Livet; og saa lade dem have Lov til at hæve Differencen, som mener at kunne se den og have Brug for den.

Men for mig er Gud hverken een eller tre; skal jeg regne Ham i Individier, saa er Han Myriader. Men Aanden, der besjæler disse, er een – een i hele Universet: Kærlighed og Sandhed. Og saaledes forstaar jeg det, at denne Aand maa være identisk med Det styrende Princip.

Saa har vi da atter her samlet: AI=Magt, AI=Kærlighed, AI=Visdom.

Jo større jeg kan voxe mig i Egenskab af Gudsatom (i Sandheds- og Kærlighedsindhold), desto mere fylder jeg i Guds Rige (∴ Virkelighedens evige Verden), og desto nærmere er jeg (teoretisk) og føler jeg mig vel ogsaa (praktisk) Gud.

Er dette Billede af Gud en Abstraktion? Ubrugeligt, teoretisk Makværk? Gør Prøven. Lad Din Intelligens klart og ærligt lægge dette Billede frem for Din Gudssands, hvis Sandseorgan jo er Dit Hjærte, og prøv - - Du, blot Du, hvem intet mere konkret Billede af Gud har kunnet drage til sig gennem "Bønnen", som er Navnet paa Hjærtets Sands. Prøv, om mit abstrakte Billede er praktisk!

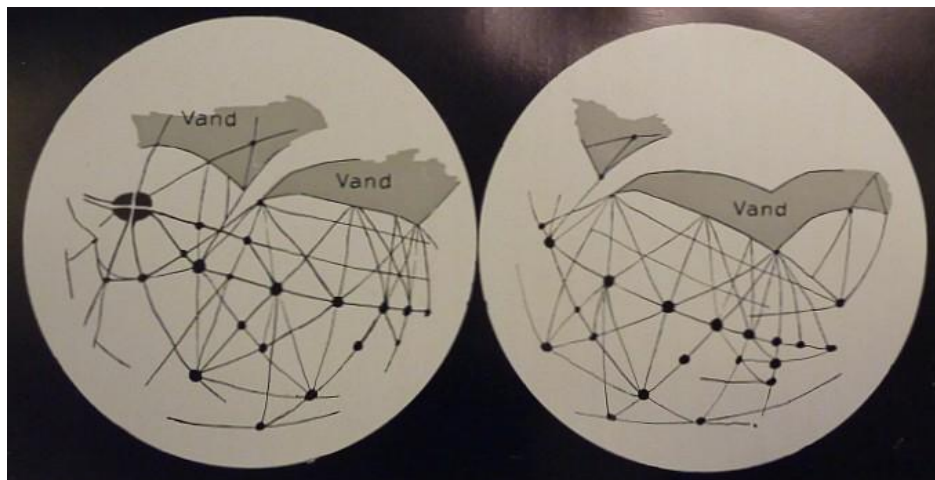
Men, trænger jeg i Hjærtesyge Stunder til noget Billede, der er den daglige Sandseverden nær i Form og Rum, saa har jeg alle Hans smaa Aabenbaringer her paa Jorden, som for mig kan være ret store og gode, lige op til Kristus. En Mand som Henry George¹³ har ydet mig umaadelig Lægedom, fordi jeg erkender som klart og rigtigt det, han vil, at jeg skal gøre her og nu fra Dag til Dag. Overhovedet enhver, som har vist os en Stump af den Vej, ad hvilken Det styrende Princip vil have os. Og, vil jeg bagom disse Skikkelser paa Vejen til Lysglansen, vil jeg endnu nærmere op imod Gud, saa forestiller jeg mig Universets Myriader af Individier: Kærlighed og Sandhed inkarneret i Vehikler¹⁴ i saa

[16-17]

stor en Rigdom og Fylde, som min Tanke netop kan rumme, saa nær op til Gud, som jeg selv vil. Tanken blændes – den lægger sig i det samme trygt til Ro: Den har naaet sit dristigste Maal, den føler sig guddommeligt næret og mættet, idet den erkender, at Skalaen er uendelig! Lige saa uendelig som Rummet, Tiden, Evolutionen. Og Tanken veed endnu mere. Den veed, at den her har fundet det Punkt, hvor den altid vil kunne lægge sig trygt smilende til Ro; hvor gammel i Universet den end bliver, hvor højt den end naaer frem i Sandhedserkendelse. Punktet vil rykke frem – men det vil altid være der. Skalaen foran Punktet vil altid være uendelig, lige saa uendelig som Rummet og Tiden.

Toppunktet i Skalaen bliver et ligesaa rent matematisk som Begrebet "Evigheden Endepunkt" eller "Rummets Grænselinie", men Toppunktet bliver altsaa: "En Inkarnation, et Individ, der rummer Kærlighed og Sandhed i uendelig Maalestok." –

Endmere anskueligt faar dog Tanken fat i Personligheden Gud, naar den tør anvende Begrebet "Ishvara¹⁵" om den modne Klodes Samfund. (Se Tegningen paa næste Side).

Planeten Mars: Et samstyrende Folk – øjensynlig. Kloden synes som et Billede af, hvad Theosoferne¹⁶ kalder en Ishvara, en guddommelig Enhed, sammensat af menneskelige Enere, der hver for sig har naaet Identitet med Alviljen.

[18-19]

Til Billedet.

Ogsaa min legemlige Individualitet er jo sammensat af en Mængde smaa, selvstændige Individuer, blandt andre mine udmærkede og berømte Fagocyter¹⁷. Ogsaa de ere jo samlet i en eneste fælles Vilje, nemlig at søge den fælles Lykke: Lykken for mit Jeg. (Se videre herom under Egoismens Fuldkommengørelse Side 31). Det er mig ubegribeligt, hvorledes det kan synes svært at anskue det fuldførte Klodesamfund som en personlig Enhed – en Ishvara. Dets enkelte Smaadele er jo blot mere intensive i Vilje og Bevidsthed, end mit Legemes Atomer. Hvad der kun kan gøre Sagen lettere!

Almagt. - Ansvar.

Om vi da saaledes tør definere Gud (Viljen, Hensigten, den sejrende Tendens i Universet) som identisk med alt Livet i Universet, synes det uimodsigeligt, at denne Viljes Formaal maa være: Størst mulig Lykke for størst muligt Antal i størst mulig Tid. Hvilket jo er Summen af alle disse Livs Ønsker.

Størst mulig –

Vi møder her en Indvending, som endnu til Dato i vor menneskelige Evolutions Barndomsperiode tror at kunne kræve universel respekt, nemlig: Hvordan tør Ordet ”mulig” overhovedet anvendes sammen med Begrebet Almagt?

Vi maa jo vogte os for at lægge noget pervers i Ordet ”Almagt”. Kan vi ikke undgaa, efter gammel, tankeløs Vane at forbinde Perversitet (Bagvendthed) med denne Glose, saa maa vi naturligvis finde en anden.

Tingen er, som den er, fordi den er nødt til at være saaledes, nemlig fordi den ikke kan være anderledes. Saa langt som vi ser denne Orden gælde – veed vi, at vi befinder os i Gud, i Virkelighedens evige Verden! Den gælder kun ikke for vore egne smaa, lokale – saa højt ærede, elskede og afgudsdyrkede Modetidender og Køkkenmøddinger.

Her er Gudsloven. Her er Hans evige Rige!

Ingen Almagt ”kan” gøre cirkel trekantet. Ingen Almagt kan gøre To plus To til andet end Fire. Det hører til Begrebet ”Fires” guddommelige, evige Egenskaber, at det kan deles i netop To plus To.

[20-21]

Ved Begrebet "Lykke" klæber den guddommelige, evige Egenskab, at dens Ihændeher selv maa have været med om at tilvejebringe den. Med sin Bevidsthed, sit Ønske, sin Vilje. Et Menneskes Lykke kan derfor ikke være en blot og bar Foræring ovenfra, da den er noget, vi er med om at tilvejebringe.

Hvorledes skulde vi ellers føle os Lyksalige over vor egen voxende Evne?

Hvorledes er en trekantet Cirkel tænkelig? Hvorledes er Begrebet Lykke tænkeligt – hvis jeg ikke selv er Skaber i Kraft af min Vilje? Hvad skulde vel ellers forstås ved Lykke? Vi er jo dog – Mennesker.

Det skal indrømmes, at Menneskene – og Dyrene – oftest paa dette Punkt ere meget Beskedne. En Ting kendes dog af alt Liv: Lykkens Karrikatur – Expansionen. Magten erhverves! Og, naar man har sundet sig paa sin vældige Anstrængelse for at naae derop, føler man dunkelt og pinligt (man vil og tør ikke tilstaa for sig selv sin uhyggelige Fejltagelse), at Karret var tomt -? Det Kar mangler nemlig Ansvarsfølelsen, Kærligheden samt den rene Virkelighedssands.

Efter Begrebet Lykkes Væsen kan altsaa ikke Almagten paatvinge mig Lykke. Men hvorledes skulde jeg, endog voxende som jeg er, kunne skabe mig Lykke uden at erkende dens Modsætning? Thi Vilje og Ansvar forudsætter et valg.

Vi skal jo være saa lykkelige for at voxe op til at ligne Gud selv. Er vi da ikke nødt til at lære, hvad Ansvar er. Og, naar vi bryder det – bæere Bruddets Skæbnesvangre Følger?

Jeg er da bleven Guds Medarbejder, hvor det gælder at skabe min Lykke. Gud indrømmer mig i dette lille Forhold en tilsyneladende sideordnet Plads? Ifølge Sagens Natur og Væsen. Og yderligere: min Lykke er sammenknyttet med mine Omgivelsers – de volder mig Smerte og Glæde, som jeg dem. Thi ogsaa dette Ansvar skal jeg jo kende.

Altsaa maa vi sige uden perverse Tanker: Det styrende Princip vil den størst mulige Lykke for det størst mulige Antal i den Mulighed, at jeg, og en Del Liv paa samme lave Trin som jeg, kan i Stedet for Lykke frembringe Expansion paa den ene Side, tilsvarende Nød paa den anden. Saa langt vor lille Evne rækker i Tid og Rum. - -

Men mangan har raabt i sin bitre Nød her paa vor Klode, at – saa store Rædsler, som her sker, maa tillægges Almagtens Ansvar. "Der er ingen Gud! Eller ogsaa er Gud ikke god!"

Højst naturligt kommer dette Raab. Saa meget Ansvar fik vi altsaa betroet, saa megen Expansion har vi altsaa taget os overfor vore Brødre, at vi selv har formaaet at gøre Jorden til det Helvede, den er. Thi, vel at mærke, det, her lides, er ikke opdragende, kan derfor umulig komme fra Guds Vilje. Det maa komme fra den Del af Ansvaret, som vi har faaet eller yderligere selv taget os, og som vi vanrøgtter. Her lider Mennesker, hvem Lidelsen intet Valg levner. Her lider gode Mennesker, som kun forringes derved. Forargelsen, at Guds Aand spildes bort, kan aldrig komme fra Gud. Alt, hvad her lides paa Jorden af Uret, - maa vi, som gør Uret, selvfølgelig bæere Ansvaret for!

. . . Saa lidet er Livet ment som en Leg iblandt Barnekammerets Dukker. Men dertil gøres det af de fleste, som fik nogen Magt. Ærlig talt – ser vi ret meget andet end det? Og at være Dukke gefaller desuden saa mangan en ufri Sjæl, som ikke er bedre vant . . .

Hvorledes er det muligt for den, som ønsker at være Guds Medarbejder, i vore Dage at sidde roligt paa første Sal og glæde sig ved sit eget Velbefindende, naar dog Kælderens vides at være fuld af Fanger, der vrider sig bundne i Helvede? Der er bare mange flere i Helvede, end der er paa første

[22-23]

Sal! De lever saa tæt dér, de tager saa liden Plads. De veed ikke engang selv, hvad Lykke er – det lærer man ikke dér; og derfor søger de ofte forkert, naar de søger. De har Slægtled efter Slægtled tabt Traditionen om et lykkeligt Hjem; har ikke engang af legemlige Ting lært saa meget som, at man helst maa rede sit Haar daglig – dertil ansætter nu Kommunen en "Plejerske"! Et lille Exempel og Tidens Tegn, som de, der ikke fatter Ulykken i det store Format, maaske kan forstaa. Jeg saae engang i Algier¹⁸ i den franske Ret, hvor Araberen er tvungen til at møde i Sager, der angaar Liv og

Død, en skøn og fornem Araberinde med sit lille Barn ved Brystet. Hun maatte møde utilsløret her som Vidne; thi det var hendes Mand, der var bleven myrdet. Hun var klædt i Pjalter – det er Arabernes Sørge dragt. Thi det er Naturens Sørge dragt! Men maaske er det endog saa, at de ikke har saa godt Raad til at købe en Kam til deres Børn? disse stakkels "proles" – paa hvis Arbejde ikke desto mindre vi og hele Samfundet hviler? Ligesom det ogsaa var for dyrt for Tyrkerne at spendere en Kugle med Krudt paa saadan en "Armenier"; man maa hellere mase en Kniv i dem, naar de er saa mange; den behøver man blot at gaa hjem og slibe til næste Gang!

Der er Forskel paa Menneskers "Værd" –

Jeg har ofte hørt Unitarer forsikre, at de ikke vilde have en glad Time i deres Himmel, hvis de kunde tro paa Helvede. Og dog lever vi glade og trygge midt i det. Har endog i vor Passivitet selv Del deri!

Men hvad vil det da sige, at Ansvar skal bæres? Tro ikke, at Du med Haansordet "havedesprædikant" kan afvise mig. Thi jeg raadspørger kun Din egen logik: Naar Helvedes Forargelser existerer her paa Jorden (mod Guds Vilje), denne lille begrænsede Jord, som vi har at bestyre, saa maa vi, der bærer Ansvaret for det, vel ogsaa kunne risikere at komme en Livstid eller to (eller mange? Efter Størrelsen af det Ansvar, vi tog os?) i en lignende Svovlpøl, næste Gang vi lever? Hvem skulde vel ellers paatage sig disse Pladser? Jeg mener: at lade sig inkarnere i Forargelsens Vehikler? Her, eller andre Steder paa samme Plan i Universet. Hvem uden de, som selv har været med til at danne saadanne Pladser – Kaar – paa den Jord, vi nu i Tiden lever paa?

Naar vi tænker paa vor egen, stærkt sandsynlige Fremtid efter Døden, er der saavist ikke megen Grund til Glæde her paa Gæa, saaledes som her ser ud for Tiden. Selvom vi i Øjeblikket kunde faa Magt til at give Bal paa et kejserligt Slot. Mens Helvede blusser – og stinker – omkring os. Monstro der egentlig er Grund til at tænke paa ret meget andet – end det, som blandt enkelte andre en Henry George har grublet paa, sin Levetid, indtil han fandt ialfald een af de guddommelige, evige Love for Menneskesamfundet, nemlig paa: at tilintetgøre Uretten paa vor Jord?

[24-25]

Analogi.

Den Verden, vi kender, rummer tre Riger:

Materie.

Energi.

Aand.

Materie maales i Vægt. Energi maales i Pundfod. Aand maales i - - ?

Aand maales under alle Omstændigheder i "Værdi". Værdi – det Begreb traadte ind i Verden i det Moment, da Livet drog sit første Aandedrag paa vor Jord: da Lyst- og Ulystfølelse første Gang manifesterede sig her paa vor Klodes Overflade. Værdi er utænkelig i I'ste og II'det Rige udenfor^{*)}

*

*

*

Vor udødelige Skeptiker – udødelig, fordi Smerten i hans Tvivl var saa ren og mod Himlen raabende – **J.P.Jacobsen**¹⁹, der ellers plejede at udmærke sig ved baade Logik og Grundighed, har engang nedskrevet dette tunge Hjærtesuk:

*) I'ste og II'det Rige kan ikke have Værdi i sig selv, men faar det eventuelt (positivt eller negativt), idet de træder i Forhold til Aanden. Forøvrig var dette jo uden Tvivl indtraadt, før Livet manifesterede sig paa Gæas Overflade – da jeg formoder, at allerede dengang Ishvaraer i Universet havde erkendt Gæas Værdi som fremtidig Basis for en Livets Slægt. Jeg formoder endog, at de har tillæmpet Gæa for os og, saasart den skønnedes egnet, befrugtet den til Liv ved deres Impuls.

Evig og uden Forandring
Er kun det tomme.

Alt, hvad der var og der er,
og hvad der skal komme,
vækkes, spirer og fødes,
skifter, ældes og døbes.

Kloder have vandret,
hvor Kloder nu vandre,
engang i Tiderne
kommer der andre.
Hvad der er Livets maa gaa og komme,
Evig er ene (!) Rummet det tomme.

Man studser uvilkaarlig ved denne Tankegangs Kortsynethed, naar man erindrer, i hvor høj Grad J.P.Jacobsen ellers plejer at bekende sig til sin Tids Videnskab. Thi dette er jo slet ikke Videnskab. Navnlig Datidens Videnskab hævdede som sine urokkelige Axiomer^{*)}, hvorpaa saa at sige det hele hvilede, disse to:

1. Stoffet bestaar fra Evighed til Evighed, i uforøget og uformindsket Maalestok. Det er alene Formen, der skifter.
2. Energien bestaar fra Evighed til Evighed i uforøget og uformindsket Maalestok. Det er alene Formen, der skifter.

*) I den nyeste Tid, siden Radium²⁰ er opdaget, erkender Videnskaben forøvrig disse Axiomer for rokket. Radium udstråler nemlig ustandselig Varme (som er en Form for Energi) uden selv at faa tilført nogen Art af Energi. Derimod skal det være erfaret, at Radium under Udstrålingen taber en lille, bitte Smule i Vægt. Heraf slutter Videnskaben for Tiden, at Materie (Stof) under visse Omstændigheder kan overgaa til at blive Energi. Dog fastholdes det fremdeles, at Mængden af "Stof-og-Energi" er konstant i Universet. Der er kun Formen, der skifter. – Mig synes en Overgang fra Energi til Aand at være analog hermed. Og desuden af endnu en Grund sandsynlig: Mit Jeg er jo kun evigt fremefter – ikke bagud. Det er *opstaaet* engang. Hvoraf? Af en "spænding" under visse Omstændigheder, nemlig da Ishvara tillod det? Da Plads var beredt?

[26-27]

Der fandtes altsaa andre og højst betydningsfulde Ting, som var evige, end netop det tomme Rum. Og netop dette er slet ikke evigt og uden Forandring, da han jo selv siger, det er vexlende opfyldt af Kloder – snart her, snart der. Selve Tomheden er højst problematisk. Hvilke uhyre Variationer af Tiltrækninger, Lys og andre Kraftlinier spiller der ikke omkring i dette "tomme" Rum, hvert Sekund der gaar. Denne brede Landevej for Kræfter (og døende Sjæle?) - - Men videre altsaa:

3. Livet - - ? sagde den Tids Videnskab saa ikke noget om? Det skulde da synes mest videnskabeligt at antage, at herom maa noget lignende gælde. For Exempel: at Livet er evigt – det er alene Formen, der skifter? Det skulde da være mærkeligt, om blandt de tre Riger kun det ene, som kan maales i Værdi, skulde være forgængeligt? Det er naturligvis her som overalt kun Formen, der skifter. Dette er i hvert Fald en saa frugtbringende Hypotese at gaa ud fra, at den snarere synes at trænge til Modbevis end til Bevis.

Materie, Energi og Bevidsthed, som vare sammenbundne, splittes i Døden, det ved vi. Og de to i sig selv værdiløse Bestanddele af den sønderdelte Form ere udødelige og gaar hver til sit, finder hver sin nye Form – det veed vi ogsaa - -

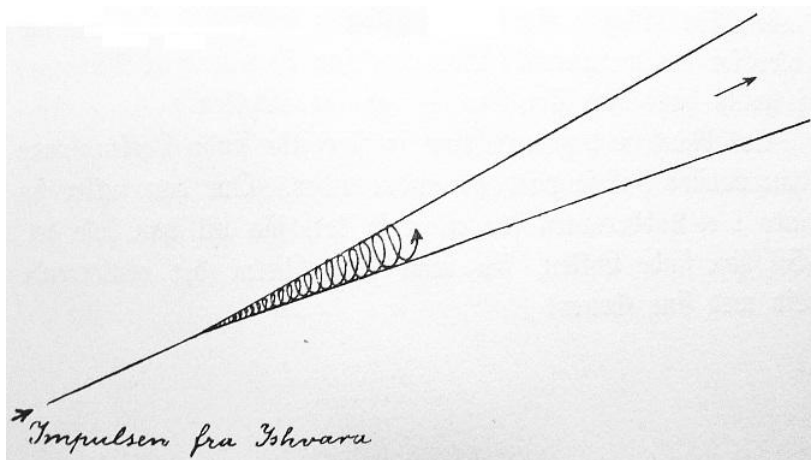
Dit Legeme, det lever i Blomster og Straa,
Roser paa Kirkegaarden der staa,

og dér søger Bierne Honning.
Som Draaber i Havet i Evighed mødes
og skilles Atomerne af den "Dødes".
Thi Stoffet, Du laante, kan aldrig forgaa,
Dine Kulhydrater maa genopstaa
- for Exempel i Biernes Dronning.

Din Kraft, den lever endnu paa det Sted,
hvor Du leved og virked i Kærlighed,
iblandt dem, Du har naaet at berige.
Thi aldrig kan Energien forgaa.
Af Din Virken maa andres Virken opstaa!
Og, glemmes den éngang, saa var den dog med
og staar som et uigenkaldeligt Led
i Slægtens Udviklings Stige.

Dit Jeg, det søger i høj Energi
didhen, hvor Du længtes med størst Sympati,
det lever som en Spænding i Rummet.
Thi Livet, Du fik, kan aldrig forgaa,
de slidte Former kun skiftes maa!
Det søger og finder en Form igen,
finder maaske til sin bedste Ven:
Men Døden har det aldrig fornummet!

- - Snart spørger et Menneskebarn igen:
Hvor kom jeg fra, og hvor gaar jeg hen?
Og herpaa vil jeg ham svare:
Du kom fra en Spænding i Tidernes Morgen.
Du gik gennem tusindfold gentaget Liv,
hvergang lidt nærmere Gudeborgen,
hvergang lidt stærkere Positiv:
Og Spiralen vil evigen vare!

[28-29]

Egoismens Fuldkommengørelse.

Værer kyndige Vexellerere, saa at I tilbagevise de falske Mønter og kun beholde de ægte. *Kristus.*

Hvorledes benægter Nogle, at Livet er formaalsbestemt? Praktiserer vi ikke alle, hver og een af os, enten vi saa er Myrer eller Mennesker, Livet som: Læren om at finde Lykken? Ganske vist med større og mindre Indsigt, men vist med nogenlunde jævnbyrdig Energi!

Læren om at finde Lykken er den eneste Kundskab, der har Værdi. Den er det Kærnepunkt, hvorom al anden eksisterende Kundskab i Universet drejer sig. Altsaa: Jeg'et er det Første og det Sidste, i en vis Forstand det Eneste. Dette kan vi gaa ud fra, saa vel som en Epikur²¹.

Men der er væsentlige Ting herved at bemærke, som f. Ex. Epikur ikke tænkte paa.

En Mand med Forstand kan ikke søge Lykken blot for idag, han maa søge den ogsaa for imorgen, thi ellers faar han den aldrig for "idag": En forstandig Mand maa søge Lykken ikke blot for det nærværende Liv, men for kommende Æoner, i hvilke hans Jeg skal leve – og søge Lykken.

En Mand med Hjærte kan jo slet ikke finde Lykken, naar han passivt skal se paa, at andre lider. Om han lukker sig inde i et Kobbertaarn for ej at se det, saa vil han føle det. Vil han finde Lykken, saa maa han hjælpe det evolverende Liv med sine Evner.

En Mand med en ren Karakter vil overhovedet vide, at, om den tager Skade i Kampen for Lykken, - saa vil Lykken forvandle sig til den højeste Smerte for ham. For at undgaa den højeste Smerte vil han ofte være nødt til at vælge de mindre Smerter. For Exempel Korsfæstelse?

Det gælder da om at have den bedst mulige Indsigt i, hvad Lykke er. Kristi Organisme vilde ikke lide Tab – nemlig paa sine højeste Værdier; den Omstændighed førte ham til Korset, da der ikke forelaa andre Muligheder end de to. Han søgte Lykken – hvad i vide Verden skulde vel ellers have drevet ham til dette Valg? . . . Millioner af Martyrer har i deres Tragten efter Lykken truffet det samme Valg som han, blandt to haarde Muligheder. Hovedsagen ved den Lykke, de vandt, tør vel betragtes som: Den uforgængelige Bevidsthed om egen ren Viljes Art og Styrke.

Det gælder om at finde Lykkens højeste Form!

Siden Epikurs Dage og maaske takket være Kristendommen, - som, tiltrods for al sin Fetishdyrkelse og sit kirkelige Rædselsherredømme, dog igennem Aarhundrederne har givet "Idealet" ("det Eftertragtelsesværdige") Rum for en Bestanddel, som nævnes Menneskekærlighed – har samme underlige Kærlighed udviklet sig saa stærkt, at det bliver vanskeligere og vanskeligere for den Enkelte at finde Lykken ved at "leve for sig selv alene". Jeg'et føler sig stedse mere og mere personlig berørt og pint ved Samfundets Lidelse. Der er faktisk en Mængde Mennesker, i vore Dage, der føler saaledes. Der udvikler sig endog nu telepatiske Evner – indtil Enheden er naaet: indtil det ene Menneske ikke kan lide Ondt, uden at den anden lider med derved; som to Atomer i det samme Legeme!

* * *

[30-31]

Det vil vise sig at være af særdeles praktisk Betydning at fastholde Tanken om, at en Samfundsorganisme kun er en ligedannet Forstørrelse af Individets Idé.

Det fuldt evolverede Samfund maa være eet i Vilje, Følelse, Viden. Saaledes er dets Aand, vi ser det allerede! Og dette er ganske let at anskue: Om det saa er Kants²² "transcendentale Apperception" (kritiske Selvbevidsthed), saa er dette Begreb bare lettere at hæfte ved en Klodes personlige Enhed – der jo er sammensat af lutter højstbevidste Enere! – end ved et enkelt lille Menneske-Jeg, der kun bestaar af svagtbevidste Smaaorganismer. Sammenhold denne Paastand med følgende Kendsgerninger:

Man er "mere" sikker paa at have set en Stjerne, naar ogsaa andre har set den. Det vil sige, Ens Bevidsthed forstærkes derved. Ogsaa Glæden ved saadan Bevidsthedernes Sammensmelten er ganske umaadelig stor og med uudsigelig Længsel imødeset.

Hvor skarpt vaager ikke Herskere over, at Fanger o. deslige Folk ikke skal komme til at samarbejde – deres Kraft øges saa uhyre derved. Hvor hjælpeløs føler man sig ikke overfor Forholdene, naar man er ganske ene imod dem: for Exempel den, der er tvangsindlagt paa et Sindssygehus²³. Hvem kender ikke Korpsaandens Magt? Vi ser Peter Krapotkin²⁴ med sine unge Kammerater være lige ved at træde deres Kejser ned – mens han betragter sine Pagers Manøvre, men uforsigtig kommer dem i Vejen. De saae ham godt, men glemte denne mægtige Ener for deres Bevægelse! Forbavset konstaterer de unge Mennesker selv dette psykologiske Fænomen.

Jeg husker, da jeg som ung kom fra Landet og for første og eneste Gang i mit Liv saae ordnede, villende (ikkekaotiske – jeg havde før set det halve København glane paa en kgl. Jubilæumsillumination, uden at jeg følte videre derved) Folkemasser nærvæd. Det var et almindeligt Grundlovstog, der fyldte Københavns brede Gader. Jeg saae paa de alvorlige, energiske Ansigter i Toget – og blev saa betaget, at Taarerne styrtede mig ud af Øjnene midt paa Sørtorvet. Indtrykket var mig lige saa uforglemmeligt, som det var mig gaadefuldt. Andre har oplevet dette stærkere end jeg og i langt større Situationer. Jeg har aldrig kunnet finde Grunden til det, jeg den Dag følte, førend jeg forsøgte at føje det ind i det her behandlede Hele: Hypotesen om den mægtige Cohæsi^{*)} imellem Aandens Atomer, naar Aanden veed, føler og vil det samme. Naar Aanden er een. Da danner den et Korpus, et aandeligt Legeme, - der som saadant ogsaa er forlenet med Tiltrækningskraft!

Man tænke sig en hel Planets Beboere, der veed det samme, nemlig den evige Virkelighed. Der føler det samme, nemlig den fælles, evige Lykke. Der vil det samme, nemlig denne fælles Lykkes Bestaaen og Væxt: **Lykken for denne Klodes Jeg**. Hvilket Jeg er sammenknyttet med alt det levende Liv i hele Universet og dette Livs Lykke. - er dette ikke en Personlighed, dette Samfund, denne Organisme? (Se Pag. 18.)

Dets legemlige Grænse er déroppe i det Blaa, hvor Luften bliver for tynd for dets Vehiklers Aande. Thi hvilken anden Landegrænse er gudgiven? Bjærge og Have? Dem flytter Menneskene efter Behag – nøjagtig paa den Dag og Time, hvor det kan betale sig: hvor Livet med tilstrækkelig Kraft og Klarhed forlanger Grunden til Boplads: hverken før eller senere. Vi er alt begyndt derpaa; længe før vi gravede løs paa Panama²⁵ og Suez²⁶. Og Marsfolket, som er ældre end vi? Se paa dets Kort –

Vi vil gøre klogest og rettest i at skabe vor Klodes Sam-

*) C o h æ s i o n: Sammenhængskraft i et Legeme. Adhæsi^on: Vedhængning mellem uensartede Legemer, f. Ex. Vand og Glas.

[32-33]

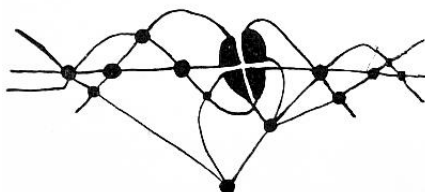
fund i vort eget, menneskelige Billede – indtil den Dag kommer, da vi indse, at det virkelig fuldbragte Klodesamfund er "Gud" for os. At det var os Enkeltvæsner, der har været skabt i Dets Billede.

* * *

Vi søger Lykken. Jeg'et er det Første og det Sidste, i en viss Forstand det Eneste. Lad os kun fastholde det. Men lad os se Lykken saa høj, som den virkelig er, og ikke som stakkels Epikur saae den. Det gælder blot om, at vi finder Egoismens højeste Form: Saa fører vor Stræben efter egen Lykke os ind i Lyksaligheden for Alle – den hele Jord?

Hvis dette ikke var tilfældet, hvis en Stræben efter min (højeste) Lykke ikke netop ogsaa maatte føre til alle andres Lykke med det samme, altsaa hvis disse to – til Døden intensive Bevægelser – i deres Princip var i Modstrid med hinanden: saa vilde jo Alles Lykke være en "efter Mulighed værende" Absurditet. En apriorisk Umulighed.

Dermed vilde Det styrende Princip fuldkomne Godhed bortfalde. Dets Kærlighed og Ansvar for hvert Liv, Det gennem Aarmillioners Evolution har ført frem til Menneskeværd.

Værdidommen.

Og som jeg skal erkende, saa er jeg og erkendt - - !

Mange Mennesker taler om, at der bør skaffes lige Ret og lige Kaar for alle Mennesker. De tænker aabenbart ikke paa, at heri ligger en uoverkommelig Selvmodsigelse.

Den svage Moral – den onde Vilje – den kolde, egenkærlige Vilje – ja selv den ukyndige Vilje, der "kommer til" at gøre Ulykker, har ikke Ret til samme Kaar som den rene, kærlige og klartskuende Vilje. Tør bl. a. heller ikke have saa store Midler at raade over. Der findes jo faktisk endog Viljer i Samfundet, der er saa slette og forkert vendte, at de for deres egen Skyld havde Gavn af til en Forandring at lide Nød, hvis de af Naturens Lov dømtes dertil.

Om man kunde finde den Naturlov for Samfundslivet, som avtomatisk bragte lige Ret og Retfærdighed for alle Viljer – det blev saavidt ikke helt lige Kaar. Men jeg for mit Vedkommende er saa optimistisk at tro, at det var meget faa, der kom til egentlig at lide Nød; og disse kun for en lille Stund: Thi Viljen er – saadan en bevægelig Faktor!

De, som kræver lige Kaar for alle Mennesker, de borttager dermed det aller væsentligste Moment i den menneskelige Evolution, nemlig Værdidommen. Mening i det Krav kan nøjagtigvis kun faaes saaledes: at Menneskenes Kaar bør være nogenlunde lige og navnlig ikke saa forrykt og tilfældigt fordelt som nu.

[34-35]

Hvor staar vi ikke saa at sige Dagen igennem med Kniven paa Struben, fordi Vorherre er der med sit Krav til os om at præstere en Værdidom. Valg og Valg og Valg – hvert eneste Minut af vore Dage. Skal jeg gøre, sige, skrive saadan eller – saadan? Hvad er ret – hvad er relativt ret af de foreliggende Muligheder? Saa spørger én, og han har Haab om at udvikle sin Værdidom til Klarhed. Hvad har jeg det, jeg kalder "personlig Fordel" af i Øjeblikket? Spørger en anden, og han faar ikke gennem sit daglige Valg sin Værdidom mere øvet og udviklet. Hans Aands Evolution afhænger da kun af Tilfældigheders haarde Katastrofer, og i lykkeligste Fald vil Livets bitre Erfaring lære ham en og anden Værdidom, som han kan have Brug for for Evigheden.

Det ser for mig ud, som om hele Livet var anlagt paa dette ene og "intet andet": At vi skal bestemme en Værdidom (i hvilken ogsaa vi selv altid indgaar som Objekt -) og bære det paafølgende Valg; Ansvar.

Og derfor var Kæmpen Bismarck²⁷ ikke nogen stor Mand, tiltrods for sin klare, stærke, dygtige Hjerne. Den havde intet med Erkendelsens Klarhed at gøre, thi hans Værdidom var jo (jeg dømmer efter hans Valg) ganske gal.

* * *

Jeg'ets inderste Værdier, regnet fra Centrum, benævnes saaledes: Den rene Vilje. Kærlighed. Erkendelsens Klarhed. Thi – følgende er vist uimodsagt:

Grib Gudsloven med hele Din Erkendelses Klarhed. Elsk den med hele Hengivelsens Inderlighed. Lev den, stræb at efterleve den med hele Din rene Vilje. Da har Du brugt, og brugt til det Ypperste, Din Sjæls ypperste Evner. Formaaer Du det, da er Du salig og allerede indtraadt i Evighedslivet, tiltrods for ydre "Død" og Omskiftelse.

Her er, det ligger jo i Sagens Natur, vort eneste retvendte "fungerende Centrum". Den, som her har valgt, den, og den alene, tør vi med fuldkommen Tryghed tage til vor Ven.

Tør det ikke nok betragtes som givet, at: den Lykke, som ethvert Individ, der kender den, holder for den største, og som **tillige** har den Ejendommelighed at tilstræbe alle andres Lykke – at den Lykke maa være af den højeste Værdi, sammenlignet med enhver anden Slags Lykke?

Jeg tror, at der maa kunne opnaaes Enighed om de "abstrakte Nydelsers Værdi"!

Men oven antagne summum bonum²⁸ er kun, hvad Johannes for Aartusinder siden, mindre matematisk og maaske derfor mere dunkelt, fandt Udtryk for med hine Ord: "Dette er det evige Liv: at kende Dig og den, Du udsendte, Jesus Kristus".

Thi at erkende Ham er at elske Ham, at elske Ham er at ville Ham – Hans Vej og Hans Vilje. Og at bruge disse Evner i den højeste Potens, er Lykke i højeste Potens – er Salighed.

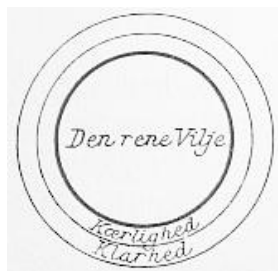
For "Ham" kan indsættes "Loven" (Det styrende Princip), om Nogen føler det sikrest at blive staaende ved det upersonlige. Sætningen passer derfor ikke mindre.

[36-37]

Spiralkeglen og dens enkelte Smaacirke.

Mikrokosmos.

Hans er Du ene,
Hvis Omskrift og Billed
Du i Dit Hjærte bærer-

Indholdet af den enkelte Smaacirke i Spiralkeglen, som forudsættes at være Billedet af mit evige Jeg – synes da at kunne betegnes som:

1. Den rene Vilje.
2. Kærlighed.
3. Erkendelsens Klarhed.

Gennemsnit af Spiralkeglen. *)

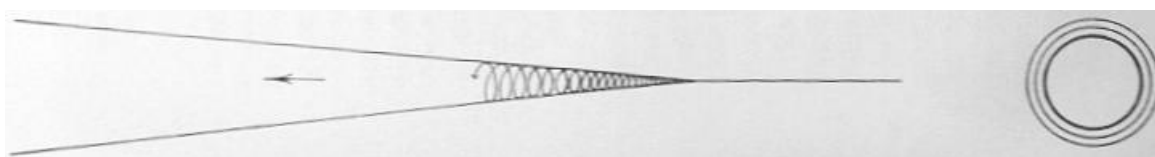
Omkring denne kegle svæver et gennem Død og atter Død skiftende Bladehang, skabt af Guds smilende Tanke: Et "Individualitetens" Klædebon, der kun har Betydning som det blaa og Røde Baand, Vorherre bandt om Haanden paa sine Tvillinger forat kunne kende dem fra hverandre, - - eller maaske nok mest, forat vi selv skulde kende hinanden fra hverandre - - .

*) Læg forresten Mærke til disse Cirklers Indhold – idet vi betragter det menneskelige Forhold, som man plejer at betegne som *Livets Kulmination*:

3. Den specielt *masculine* Evne: Erkendelsens Klarhed.

2. Den specielt *feminine* Evne: Kærlighed.

1. Det *Barn* – hun bærer under sit Hjærte? Manifesterer der sig i dette synderlig andet end ren, ny-inkarneret Vilje? De ydre Cirkler er vel nok allerede bestemt i Barnet, men manifesterer sig vel først senere. Og der er Moderen, der omslutter Barnet; Faderen, der omslutter Begge med sit Værn og sin Omhu – *Billedet* er dannet - -

[ovenstående figur står på højkant i venstre margin på side 37]

Men igennem Døden gaar kun Spiralens nøgne Linier, som Diamanten gaar igennem Ilden.

Heri ligger intet bittert – tværtimod! Jeg bør blot altid vogte mig for at identificere mig med min Øjeblikkets Individualitet. Mit Jeg er kun mine Værdicirkler. Alene paa denne Maade løses "Gensynets" Gaade!

Jeg faar jo netop Far og Mor igen. Thi den nye Individualitet, jeg faar, næste Gang jeg lever, fødes (og dannes altsaa) jo netop af sin egen Far og Mor. Hvorledes skulde det vel ellers være muligt at faa det til at passe for alle? Ikke enhver higer jo, heller, efter at genforenes med sin stakkels Far og Mor her fra Jorden. Hvorledes løses overhovedet den lille triste, men typiske Livets Konflikt:

Ein Jüngling liebt ein Mädchen,
Die hat einen Andern erwählt.
Der Andere liebt eine Andere

Und hat sich mit dieser vermählt - - -

[Heine²⁹]

den oplever vi jo alle saa mangen en Gang, om ikke netop erotisk.

Afklædt Individualiteten kommer der ingen saadanne Konflikter. Kærlighed er kun et Gradsspørgsmaal. Den Cirkel, som er størst, den Person, som er bedst, maa vi elske højest. Den, der gennemskuer Kristus, kender ham helt ind til Spiralcirkelens Kærne, elsker ham højere end selv sin jordiske Tilbedte. *)

*) Jeg tænker mig, at Jordens Elskov beroer meget paa Individualiteternes gensidige Harmoni. Nemlig, om de er indbyrdes gennemsigtige, saa at Værdierne tydeligt kan ses af Vedkommende; siden ogsaa paa Solidaritet. Man er bleven eet med en anden Sjæl; ogsaa i Ansvar og Samvittighed. Man kan alligevel *elske* den højere, hvis Værdicirkler er størst; saa vist som man kan elske en anden højere end sig selv i sin Ringhed.

[38-39]

Og mon nogen eneste af os, naar han tænker sig en Smule alvorligt om, virkelig tør ønske sin nuværende Individualitet (inklusive den Pukkel eller Klumpfod, som specielt prægede hans Jordliv) bevaret i al Evighed?

Men lad os kun trygt bruge Billedet af et Gensyn med dem, vi har elsket højest paa Jord. Hvorledes skulde vi vel med noget andet Sprog end det kunne danne os blot det svageste Begreb om den uendelige Lykke, vi aldrig har fornummet, men som maa være beredt hvert Liv i den evige Evolution? Naar vi engang skal opleve at fødes som Barn i Faderhuset – med Barneret i et harmonisk, rent og religiøst Hjem paa Spiralkeglens høje, endnu uerkendelige, kun dunkelt anede Fremtidsplan. - -

Bidrag til Læren om Reinkarnationen.

Her er bleven saa stille i min Stue iaften, og jeg tror, jeg kender Grunden. Jeg veed jo, at Jomfru Andersen imorges borede et Hul i Gulvet ude i Entreen og puttete nogle Grødklumper med Stryknin ned igennem Gulvbræderne. Saa nu ligger der formodentlig en lille Mus og dør dernede i det kolde, mørke, fugtige Rum under Gulvet, hvor ingen Lysstraale nogensinde har trængt ned.

Stakkels lille Mus! Du har ikke engang den fattige Trøst at vide, at heroppe ligger en, som tænker paa Dig og lider med Dig. Du veed heller ikke, at, naar Du nu har stridt Din Død, saa vil Du opstaa igen – som et Individ, der staar lidt højere end en Mus! For saa vidt som Du var Mus, maatte Du dø. Thi som Mus ødelagde Du Ting, der tjener Menneskene som Midler: Min Nattero og Bjælken, som Gulvet i min Stue hviler paa.

Du veed heller ikke, at jeg vil bruge alle mine Midler til snarest muligt at berede Dig, ogsaa Dig, en bedre Plads, et højere Vehikel at leve i! Alle Mus vil jeg gærne udrydde som saadanne – ogsaa gærne alle Katte og Løver – saa snart I ikke mere tjener som Midler i Evolutionen. Men det kommer nok af sig selv, naar vi bare kunde berede Plads for rigtig mange smukke, lykkelige og dygtige Menneskevehikler! Naar Fortroppen avancerer, saa er det jo, der bliver Avancement ogsaa for Dig lille Mus, som staar blandt de bagerste paa Expektancelisten. Om nogle Titusinder af Aar, saa vil

[40-41]

Du og jeg, uden at kende hinanden, erkende hinanden, og Du vil takke mig eller ialtfald finde det rigtigt, at jeg gav Dig den Grød med Strykninen.

Naar dette Faktum, et Blad kun af min Dagbog, hvorledes tør jeg da tvivle paa Gudernes Forsorg? Naturligvis bereder de mig Plads, saa hurtigt de formaaer. De, som boer paa de ældre

Kloder udenfor Jorden. Er jeg unyttig som Middel – for saa vidt som jeg er "Ingeborg Brun" tilintetgør mig kun! Jeg spørger ikkun, og herom kredser alle min Sjæls Haab: Hvor kommer jeg hen? Ikke i Rum naturligvis, thi det er ligegyldigt, og for saa vidt er mig hele Himlens Hvælv en aaben Port i det Øjeblik, min Tyngde klippes over; men: i hvad for et Vehikel? Hvor hurtigt naaer jeg frem, henimod Eder?

Og mod al Forventning – der kan virkelig svares noget herpaa. Statistiken har noget at svare!

Jeg veed, at Gæakloden i Øjeblikket bærer henved 1600 Millioner Mennesker; og jeg veed, at Befolkningen vistnok omtrent har fordoblet sig i de sidste hundrede Aar. Sikkert kan man vente, at Gæas Befolkning paany vil fordobles i det kommende Aarhundredaar – navnlig hvis Jordværdireformen³⁰ indføres. I de Aarhundreder, i hvilke vi lærer at føje os ind under de for Samfundslivet gældende Naturlove, vil Menneskeslægten mangedobles. Thi her er Plads til, for ikke at tage Munden altfor fuld, Hundrede Gange saa mange Mennesker, som Kloden for Tiden bærer!

I det svundne Sekel var her altsaa en Tilvæxt af cirka 800 Millioner nye Mennesker. I det kommende kan vi vente en lignende eller rimeligvis meget større Indvandring, ialtfald hvis Jordreformen gennemføres; sandsynligvis mindst 1600 Millioner.

Hvorfra kommer alle disse Millioner nye Sjæle – Jeg'er – i Løbet af et Aarhundrede? De var her jo ikke før som Mennesker? Kommer de fra Dyrenes Vehikler?

Næppe. Det kan være Ko paa Jorden, tilfældigvis, samtidig med en stærk menneskelig Formeringsperiode, kan sikkert ikke give noget Privilegium paa et saa uhyre, et saa meningsløst Avancement som fra Ko til Menneske. Den Tanke giver ingen Løsning.

Disse vore 800 Millioner Mennesker maa da være komne fra – andre Kloder! Fra alle Universets Kanter, *) fra Folk, der døde hver sit "Sted" i Rum: men alle netop paa det lavere liggende Plan (Trin; moralsk-intellektuelle Niveau), som nøjagtigt grænsede op til vort nuværende Jordmenneske-Plan. Og det samme maa gentage sig i det kommende Aarhundrede: En uhyre Indvandring af Jeg'er til vor Gæa fra andre Kloder i Universet.

Dette vil altsaa sige, at enhver Planet paa vor Jords forhaandenværende Udviklingstrin (∴ det Plan, hvor Jeg'erne lære at føje sig ind under de for Samfundslivet gældende Naturlove. Individuer paa dette Plan har jo spredtvis existeret gennem Oldtid og Middelalder – vi har kæmpet i lange Tidsrum for vort Gennembrud.) giver uhyre stærkt Avancement. Den giver i Løbet af hvert Sekulum Plads for flere Hundrede Millioner Ansøgere fra andre Planeter!

Men heraf følger jo, at ogsaa vi maa ansøge om Pladser paa andre Kloder og faa det bevilget. **) Men "hvor" i Uni-

*) Paa samme Maade strømmer ogsaa f. Ex. Pengene igennem Banker og Folks Hænder. Det er kun Værdien, man altid faar i Hænde (plus en Rente -) – hvem bryder sig vel om den samme Pengeseddel, man indleverde?

**) det skulde da ogsaa være en højst mærkelig Tilfældighed, om vor nøjagtige forlængede Linie netop skulde findes her paa Gæa og netop i vort Dødsøjeblik. Hvilket Vehikel under Undfangelse vilde netop egne sig til at modtage en Tolstoy's³¹ Sjæl i hans Dødsøjeblik, hvis det netop skulde være paa Gæa? Der blev næppe engang noget Valg blandt flere, da her gennemsnitlig kun fødes lidt over
[noten fortsættes nederst på side 42]

[42-43]

verset vi end søger hen: Saavel det Plan, hvorpaa vi dør, vi Gennemsnits-Jordboere af Aar 1900, som det Plan, hvorhen vi søger at naae, og som kun kan være det nærmest over os liggende, begge disse Plan maa betegnes som Perioder i den Menneskeandens afgørende Udviklingstid, der just, her som paa enhver anden Klode, maa give det uhyre stærke Avancement. Alle Kloder, idet de opdager Jordværdirenteloven og indordner sig under den, frembringer jo i den paafølgende Tid uhyre mange nye Pladser.

Hvad vort Hjærte har haabet og krævet siden Kristi Dage – jeg synes, vi ser det her ogsaa med Forstandens Øje: Har vi stridt paa den rette Side, og ansøger vi højt, saa er der ogsaa mange Boliger tilrede for vore Sjæle!

Men hvor forunderligt tilpasset er ikke dette, at der netop paa vort nuværende Gennembruds Plan – som er det uhyre lidelsesfulde Plan, Martyrernes Plan befinder sig jo indenfor dette, og alle lider vi dybt under Lovløsheden – gives stærkt Avancement. Det skal da ikke behøve at repeteres, saaledes som vor Jordens Historie viser. Jeg skal ikke myrdes paa Baal baade under Nero³², Torquemada³³ og under det 19de Aarhundredes Armenierforfølgelser³⁴. Hine Martyrer eller Fortidens spredte Aander, som ragede op over deres Tid, de er forlængst avanceret til Kloder med faa lykkelige Samfundsforhold, som de higede efter at etablere paa vor Jord – som de passede for. Thi Pladser var dem beredt!

een for hver een, der dør. Og denne ene var maaske tilfældigvis (thi en Aarsagssammenhæng her vil jo umulig kunne usurpere! da vilde vi krænke faktisk bestaaende Arvelighedsaarsager) en Hottentot, som ikke vilde være Avanceret eller passende for Tolstoy. – det er klart, at alene det uendelige Udvalg kan give en tilnærmet Nøjagtighed. Ligesaa, at Nøjagtigheden ikke kan blive "matematisk", men kun tilnærmet – samt afhængig af, hvor rigeligt der er med Pladser foran os. Derfor: Lad hver Klodes Beboere højne sine Pladser, thi dér er hans Evne og Opgave lagt. Og det kommer "os alle" tilgode!

Senere, naar Jorden er opfyldt, naar Kloden er moden, naar den voldsomme Folkeforøgelse er standset, saa at der er Ligevægt mellem Plads og Folkemængde – **saa** bliver Avancementet langsomt. Men saa behøves det ej heller saa haardt mere, saa er vi tilstrækkeligt i Harmoni med Guds Verdenslove – dem, hvis Efterlevelse gav Plads til saa mange flere Menneskevehikler – til: at Livet er godt at leve.

[44-45]

*Vor Fader, Du, som er i Himlen, hel-
ligt vorde Dit Navn! Til os komme
Dit Rige! Ske Din Vilje, som i
Himlen, saaledes ogsaa paa vor
Jord -*

Noter

XXXXX

¹ Aristoteles :

384 f.Kr.-322 f.Kr., græsk filosof og videnskabsmand. Aristoteles var Platons betydeligste elev og grundlagde med ham europæisk filosofi. Aristoteles døde i landflygtighed og havde kun indirekte indflydelse i de første tre århundreder efter sin død. Derefter har hans indflydelse imidlertid været afgørende: på filosofi og naturvidenskab i senantikken og middelalderen (aristotelisme) og på filosofi lige til nu.

Etik og Politik: 'Den Nikomachæiske Etik' er hovedværket. I overensstemmelse med sit filosofiske program søger Aristoteles at give en redegørelse for etikken, som ligger så tæt som muligt på den etik, han af egen erfaring kendte fra sin samtids græske bystat. Perspektivet er imidlertid fortsat teleologisk. Det gode eller målet for etisk handling er "lykken", som derefter begrebsbestemmes. Mennesket er et "samfundsvæsen" med fornuft og naturlige behov. Lykken, der er virkeliggørelsen af menneskets form, består i et handlingsmønster, der afspejler frivillighed, praktisk indsigt og moralsk dyd (mellem to modsatrettede laster; se den gyldne middelvej), den rette slags nydelse og sandt venskab. Den højeste form for lyksalighed findes dog snarere i en filosofisk "betragtning" (theôria) af verden, analog med Guds.

(kilde: www.denstoredanske.dk).

² Gæa :

I den græske mytologi er **Gæa** Jorden, datter af Kaos, både mor og hustru til Uranus (himlen) og Pontus (havet).

(kilde: www.wikipedia.org)

³ Carlyle :

Thomas Carlyle (4 December 1795 – 5 February 1881) was a Scottish satirical writer, essayist, historian and teacher during the Victorian era.

Coming from a strict Calvinist family, Carlyle was expected to become a preacher by his parents, but while at the University of Edinburgh he lost his Christian faith. Calvinist values, however, remained with him throughout his life. His combination of a religious temperament with loss of faith in traditional Christianity, made Carlyle's work appealing to many Victorians who were grappling with scientific and political changes that threatened the traditional social order. His last major work was the epic life of Frederick the Great (1858–1865). In this Carlyle tried to show how a heroic leader can forge a state, and help create a new moral culture for a nation. For Carlyle, Frederick epitomized the transition from the liberal Enlightenment ideals of the eighteenth century to a new modern culture of spiritual dynamism: embodied by Germany, its thought and its polity. The book is most famous for its vivid, arguably very biased, portrayal of Frederick's battles, in which Carlyle communicated his vision of almost overwhelming chaos mastered by leadership of genius.

(kilde: www.wikipedia.org)

Carlyle in a letter to Thomas Cooper, 1-9-1845: "We have too horrible a Practical Chaos round us; out of which every man is called by the birth of him to make a bit of Cosmos: that seems to me the real Poem for a man,—especially at present."

(kilde: carlyleletters.dukejournals.org/cgi/content/full/19/1/lt-18450901-TC-TCO-01)

Carlyle turned his attention to the state of the British Empire in a series of essays published in 1855 as Latter-Day Pamphlets. He presented a titanic struggle between the forces of 'Cosmos, of God and Human Virtue' and those of 'Chaos'.

(kilde: nicholasmirzoeff.com/Images/Mirzoeff_visuality.pdf)

Carlyle once said of Tennyson, "Alfred is always carrying a bit of chaos around with him, and turning it into cosmos."

(kilde: www.archive.org/stream/conventionandre00lowegoog/conventionandre00lowegoog_djvu.txt)

⁴ Channing :

Dr. **William Ellery Channing** (April 7, 1780 – October 2, 1842) was the foremost Unitarian preacher in the United States in the early nineteenth century and, along with Andrews Norton, one of Unitarianism's leading theologians. He was known for his articulate and impassioned sermons and public speeches, and as a prominent thinker in the liberal

theology of the day. Dr. Channing's religion and thought were among the chief influences on the New England Transcendentalists, though he never countenanced their views, which he saw as extreme.

(kilde: www.wikipedia.org)

⁵ **Georg Brandes :**

Georg Morris Cohen Brandes, 4.2.1842-19.2.1927, dansk kritiker og litteraturforsker.

(kilde: www.denstoredanske.dk).

I sin tale til Dansk-Amerikanerne i Århus den 4. juli 1909 sige Georg Brandes blandt andet:

"Det afgørende Grundtræk i amerikansk literatur er dens Anvendelighed efter et sundt tænkende og sundet følende Folks Behov. Deraf selve Literaturens Simpelhed, Sundhed og Lune. Deraf ogsaa dens Mangel paa filosofisk Dybsindighed. Betegnende for dem er Channings Ord: 'Der behøves ikke saa megen Forstand til at finde Sandheden; det Vigtigste er en alvorlig Kærlighed til den; saa kommer den af sig selv.' – Sandhedskærlighed er visselig en fortræffelig Ting; men til Sandhedens Erkendelse tror vi i Evropa, at der kræves mere."

(kilde: *Politikens kronik 5-7-1909*)

⁶ **Archimedes :**

ca. 287-212 f.Kr., græsk matematiker, fysiker og tekniker.

Archimedes' ubestridte ry som en af historiens bedste matematikere hviler på en række værker, som med uvæsentlige ændringer stadig foreligger i den græske grundtekst. I skriftet Sandregneren beskriver Archimedes et nyt astronomisk måleinstrument, hvormed han konstaterer, at Solens tilsyneladende diameter og dermed dens afstand fra Jorden varierer i årets løb; dette fik stor betydning for udviklingen af den teoretiske astronomi.

Skriftet er derudover hovedkilden til det heliocentriske verdensbillede.

(kilde: www.denstoredanske.dk).

⁷ **Protoplasma :**

(af proto- og plasma), samlebetegnelse for det materiale, en levende celle er sammensat af.

(kilde: www.denstoredanske.dk).

⁸ **Mars :**

Ingeborg Brun var meget interesseret i planeten Mars, som det også fremgår flere steder i denne bog. Jeg har samlet alle oplysninger om hendes interesse for astronomi – og specielt Mars – i et lille skrift: "Emmy Ingeborg Brun & Astronomien", som kan læses på internetadressen

<http://ukp.dk/TNG/histories/R3557%20Emmy%20Ingeborg%20Brun/R3557%20Emmy%20Ingeborg%20Brun%20og%20Astronomien.pdf> .

⁹ **Kopernikus :**

Nikolaus Kopernikus, (f. 19-2-1473, d.24-5-1543), polsk astronom, født i Toruń.

I hovedværket *De revolutionibus orbium coelestium* (Om himmelsfærernes kredsbevægelser), der udkom i hans dødsår 1543, bringer Nikolaus Kopernikus først naturfilosofiske argumenter for sin nye kosmologi. Derefter gennemgår han den teoretiske astronomi og viser, at den astronomiske lærebygning ned til mindste detalje er forenelig med forestillingen om jordklodens bevægelse som en planet.

I astronomiens historie har Nikolaus Kopernikus status som den første af en håndfuld forskere, der i renæssancen udviklede astronomien ud over det praktiske og teoretiske stade, den havde i oldtiden og middelalderen.

Arbejdet blev fortsat på vidt forskellig måde af Tycho Brahe, Johannes Kepler og Galilei og afrundet af Isaac Newton.

¹⁰ **Kepler :**

Johannes Kepler, (f. 27-12-1571, d. 15-11-1630), tysk astronom og matematiker, født i Weil i Schwaben. Efter Tycho Brahes død i 1601 blev Johannes Kepler hans efterfølger som kejserlig matematiker, og i 1602 viste han, at Marsbanen ikke kunne være en excentrisk cirkel, men havde en "oval" form.

Marsstudierne suppleredes med et forsøg på at bestemme banen ud fra en fysisk hypotese om, at planeten styredes af en "magnetisk" kraft udgående fra Solen og omvendt proportional med afstanden mellem de to himmellegemer.

Ved at anvende den (forkerte) aristoteliske mekaniks grundsætning om kraften som proportional med hastigheden fandt Kepler umiddelbart, at linjen fra Solen til planeten overstrøg samme areal pr. tid, både når Mars var i perihel og i aphel (dvs. nærmest og fjernest Solen).

Uden videre begrundelse antog han, at denne såkaldte arealhastighed er konstant overalt i banen, et udsagn, der nu kaldes Keplers anden lov. Med denne relation som værktøj kunne Kepler endelig i 1605 påvise, at planetens bane er en ellipse med Solen i det ene brændpunkt (Keplers første lov).

(baseret på: www.denstoredanske.dk).

¹¹ **Unitar :**

Unitarisme (af lat. unitas "enhed", unus "en") er betegnelse for en bevægelse, som opstod i 1500-tallet og som afviser læren om treenigheden, jf. antitrinitarisme.

Bevægelsens tilhængere, unitarerne, vil forene en streng monoteisme med en kristen humanisme. Derfor fornægter de Jesu guddommelighed og ser ham i stedet som en stor moralsk lærer.

(baseret på www.wikipedia.org)

¹² **Trinitar :**

Treenigheden er det centrale dogme i næsten alle kristne religioner, da mange betragter det som nødvendigt at acceptere dette dogme (symbolsk og/eller konkret bogstaveligt eller på anden vis) for at tro på Jesus som Kristus.

Ordet Treenighed forekommer ikke i Bibelen. Den klassiske formulering, som ikke fremgår af Bibelen, blev først formuleret af Tertullian fra Karthago omkring 200, er: Gud er én substans og tre personer. På dansk dog ofte formuleret som: Gud er ét væsen og tre personer. De tre personer i treenigheden er Faderen, Sønnen (Kristus) og Helligånden.

(baseret på www.wikipedia.org)

¹³ **Henry George :**

(2.9.1839-29.10.1897), amerikansk skribent og politisk økonom. George var selv lært og skabte med *Progress and Poverty* (1879) megen opmærksomhed i både USA og England. Hans politiske udgangspunkt var liberalt. George mente, at statens magt skulle begrænses, og han var fortalere for det frie initiativ og den frie verdenshandel. Det var hans grundlæggende tanke, at arbejds- og kapitalindtægter skulle friholdes for beskatning, mens statens udgifter skulle finansieres ved beskatning af jorden. George har givet navn til den politiske filosofiske retning georgisme. George var selv politisk aktiv. Han dannede bl.a. United Labour Party, som han i 1886 opstillede for til borgmestervalget i New York. Han blev dog ikke valgt. I 1897 stillede han op på ny, men døde under valgkampen. I Danmark er Georges tanker partipolitisk repræsenteret i Danmarks Retsforbund, hvis politiske indflydelse har været begrænset. Georgismen har imidlertid haft betydning for de jordværdiansættelsesprincipper, som danner grundlag for jordbeskatningen i Danmark. (kilde: www.denstoredanske.dk).

Den danske Henry George Forening blev grundlagt i 1902. Blandt initiativtagerne kan nævnes: kasserer Lars Jørgensen, Køge, Højskolelærer Valdemar Bennike, Vallekilde, gårdejer Poul Nielsen, Karlshøj, godsforvalter Sophus Berthelsen, Høng og endelig husmand Chr. Olsen, der i sin velkomsttale bl.a. citerede Henry Georges indledning til *Beskyttelse eller Frihandel* (kilde: www.henrygeorge.dk/om-foreningen).

Dette emne har Ingeborg Brun også berørt i sin "Ben Oni, Blade af Emmy Hanums Dagbog", som hun også skrev i 1910.

¹⁴ **Vehikel :**

Her brugt i betydningen:

Hvad der benyttes som hjælpemiddel ell. redskab til at fremme ell. udføre noget; hvad der bruges til at formidle noget; ofte spec. hvad der i skrift ell. tale bruges som fremfører af ell. ikklædning for meddelelse, ideer, tanker, især som et middel til at faa den (dem) fremført paa en praktisk, virkningsfuld maade uden at fremsætte den (dem) direkte, aabenlyst (jf. Fremførelsesmiddel). digtede Breve henhøre blandt de Former, moraliserende og satiriserende Ugeblade især betiene dem af til Vehikel for deres Satire og Sædelære. Rahb.LB.II.340. Den anden Hovedaarsag til slige (haandskrevne) historiske Kilders jevnlige Ødelæggelse maae . . søges i selve Vehiklets større Forgængeligheds Grad. Vedel Sim.Nat.I.14. *For al sin Tale har han til Vehikel | Den gamle Jagtlov og den ny Matrikel. PalM.V.26. (Grundtvig) brugte ubevidst Nordens Oldtid og Kristendommen som Vehikler for sit subjektive Syn. VVed. G.138.

(kilde: www.ordnet.dk/ods)

¹⁵ **Ishvara :**

Den Vediske kulturs religion er forløberen for både den klassiske og den moderne Hinduisme, men også for Buddhismen og Jainismen.

Den vediske gudekreds blev forstået som et sammenhængende billede af universet med Gud set som immanent og transcendent i form af **Ishvara** (Guds personlige træk),
(baseret på www.wikipedia.org)

¹⁶ **Theosof :**

Teosofi er et spirituelt, religiøst-filosofisk system udviklet fra skrifter forfattet af Helena Petrovna Blavatsky, T. Subba Row, A. P. Sinnett og andre. Tilhængere af teosofi kaldes i dag almindeligvis for teosoffer.

Teosofien er en esoterisk, spiritualistisk lære, som mener, den giver sine tilhængere dybere indsigt i åndelighedens natur. Teosofien beskæftiger sig bl.a. med en række parapsykologiske fænomener, såsom clairvoyance, telekinese og astrallegemer. En vigtig antagelse i teosofien, er at alle religioner er variationer over menneskelige forsøg på at nå frem til samme universelle visdom.

Teosoffer anser ikke selv teosofien for at være en religiøs tro, men for at være "åndelig videnskab", dvs. en lære, der bygger på direkte spirituel udforskning af tilværelsens åndelige realiteter.

(baseret på www.wikipedia.org)

¹⁷ **Fagocyt :**

En gruppe af celler der kan optage og destruere andre celler eller mikroorganismer på en måde der minder om spisning.

(baseret på www.wikipedia.org)

¹⁸ **Algier :**

Ingeborg Brun har altså været i Algier. Det kan senest have været oktober 1901, hvor hun blev erklæret kronisk sindssyg og indlagt på sindssygehospital. Det er ikke omtalt i hendes "Ben Oni. Blade af Emmy Hanums Dagbog."

¹⁹ **J. P. Jacobsen :**

Jens Peter Jacobsen, 7.4.1847-30.4.1885, dansk forfatter. J.P. Jacobsens litterære værk er beskedent af omfang: to romaner, *Fru Marie Grubbe* (1876) og *Niels Lyhne* (1880), et bind noveller, *Mogens og andre Noveller* (1882), samt et mindre antal digte. Dette smalle værk placerer ham ikke desto mindre blandt de få danske digtere, der har sat sig blivende spor i europæisk litteratur, kunst og musik.

Han fordybede sig i Charles Darwins skrifter og oversatte to af dennes hovedværker til dansk. Dertil kom en række populærvidenskabelige artikler om darwinismen i begyndelsen af 1870'erne, som udløste en offentlig debat og gjorde hans navn kendt i videre kredse. Darwin betød for den unge Jacobsen en bekræftelse af den afvisning af kristendommen, han på egen hånd allerede havde kæmpet sig frem til. Frem for alt gjorde Darwins begejstring over sammenhængen og enheden i alt levende, mennesket indbefattet, stærkt indtryk på ham.

Sine darwinistiske artikler offentliggjorde Jacobsen i *Nyt dansk Maanedsskrift* 1871-73, det "røde" månedsskrift, hvor en ny generation med brødrene Edvard og Georg Brandes i spidsen fremførte tidens nye idéer. Med Darwin og udviklingslæren som adgangskort var J.P. Jacobsen dermed lukket ind i kredsen omkring brødrene Brandes. Edvard blev hans nære ven, og med Georg Brandes havde han nær kontakt.

(kilde: www.denstoredanske.dk).

Digtet kan dateres til 1875 (kilde: <http://jpacobsen-selskabet.au.dk>)

²⁰ **Radium :**

Radium (af latin radius, "stråle") er det 88. grundstof i det periodiske system, og har det kemiske symbol Ra: Under normale temperatur- og trykforhold optræder dette stærkt radioaktive jordalkalimetall som et hvidt metal.

Radium blev opdaget i 1898 af Maria Skłodowska-Curie og hendes mand Pierre, da de undersøgte mineralet begblende: Selv efter at have fjernet uranet, var det resterende materiale stadig radioaktivt. Det lykkedes dem at udskille "det radioaktive"; det bestod primært af barium, men det brændte med en intens rød flamme, og havde spektrallinjer man ikke kendte fra noget andet grundstof.

I 1902 isolerede Curie sammen med Andre Debierne rent, metallisk radium, ved elektrolyse af en opløsning af ren radiumklorid med en elektrode af kviksølv samt destillation i en atmosfære af brint.

Omkring begyndelsen af det 20. århundrede blev radium og dets radioaktive stråling præsenteret som lidt af et mirakelmiddel mod snart sagt hvad som helst, og blev tilsat alt fra cremer til tandpasta og sågar madvarer. Da man opdagede de alvorlige bivirkninger ved radioaktiviteten, gik det dog hurtigt "af mode", og blev sågar forbudt visse steder.

(kilde: www.wikipedia..org)

²¹ **Epikur :**

(gr. Epikuros), 341-270 f.Kr., græsk filosof, født på Samos, statsborger i Athen. (kilde: www.denstoredanske.dk)

Epikur er bedst kendt for sin moralfilosofi. Han mente, at mennesket søger nydelsen (græsk: hedone) og at man skal forsøge at undgå smerte. Det højeste gode er således et liv uden legemlig smerte og sjælelig angst. Den epikuræiske filosofi opfordrer ikke individet til at kaste sig ud i et dekadent og umådeholdent liv (i modsætning til hvad kristne polemikere siden hen har hævdedet) for Epikur mente, at den sande lykke findes i et stille, eftertænksomt liv hvor man passer sin have (deraf navnet på hans skole) i ro og fred. ...

For Epikur er det højeste gode voluptas nydelsen. Nydelsen er frihed for smerte og smerte kan fx være angst for guderne eller angst for døden. Men døden er absolut, kun en opløsning af atomer, der er intet efter døden, og derfor er der heller ingen grund til frygt. "Når vi er, er døden ikke; når døden er, er vi ikke". Man skal koncentrere sin psykiske energi på det, man har indflydelse på. Da intet er forudbestemt har mennesket en fri vilje til at skabe et liv i indre frihed, uafhængig af den ydre verden.

(kilde: www.wikipedia..org)

²² **Kant :**

Immanuel Kant, 22.4.1724-12.2.1804, tysk filosof, hvis tænkning udgør et højdepunkt i oplysningstidens filosofi, og som samtidig afslutter denne epoke og danner indgang til en ny.

"Det gode liv" er enten blevet opfattet som det nydelsesrige liv eller som det liv, der leves efter fornuftens eller etikens forskrifter, og som dermed er lykkeligt. Begge disse opfattelser findes i den græske eudaimonisme. Den første opfattelse findes hos Epikur i hans hedonisme, der ordret betyder lystlære, mens den sidste fx findes hos Aristoteles, der så det gode for mennesket som lykken, der er "fornuftig sjælevirksomhed i dyd". I stoicismen er alt andet end dyd ligegyldigt. ...

Ved "det højeste gode" (lat. summum bonum) forstås ikke alene det, der er bedre end alt andet, men ofte også det, hvorfra andre goder har deres godhed. For Platon var det godes idé det højeste gode, for en religiøs opfattelse indtager det guddommelige denne plads. ...

Efter 1781 beskæftigede Kant sig indgående med moralfilosofi. I Grundlegung zur Metaphysik der Sitten (1785, da. Grundlæggelse af sædernes metafysik, 1996), Kritik der praktischen Vernunft (1788, da. Kritik af den praktiske Fornuft, 2000) og Metaphysik der Sitten (1797, Sædernes metafysik) udvikler han sin kritiske moralfilosofi og argumenterer for sit berømte kategoriske imperativ, som siger, at "Du skal handle således, at den maksime, under hvilken Du handler, skal kunne være en almen lov".

I dette ligger, at det ikke er en handlings resultater, men de bagvedliggende intentioner, der bestemmer viljen og gør den moralsk god. Den kantske moralfilosofi rubriceres som moralsk formalisme; det skyldes, at det kategoriske imperativ udtrykker, at de maksimer, der handles ud fra, skal have en almen form.

(kilde: www.denstoredanske.dk)

²³ **Sindssygehus :**

Dette er et eksempel fra Ingeborg Bruns egen tvangsindlæggelse fra 1901 til 1909, som hun har beskrevet i "Ben Oni, Blade af Emmy Hanums Dagbog", der blev skrevet samtidig med "Smaa Notitser til Darwinismens Religion".

²⁴ **Peter Krapotkin :**

Pjotr Aleksejevitj Kropotkin (9. december 1842 - 8. februar 1921) blev født i Moskva i en adelig familie. Efter sin militære uddannelse drog han til Sibirien, hvor han gjorde nogle vigtige geografiske og antropologiske opdagelser. Men han besluttede sig for at give afkald på videnskaben, og i 1872 drog han til Schweiz, hvor han kom i kontakt med Juraføderationen. Kropotkin gik ind i Internationale og støttede her Juraføderationen, som repræsenterede Internationales libertære og føderative fløj.

Efter en opfordring fra James Guillaume i Juraføderationen drog han tilbage til Rusland for at propagandere i sit hjemland. Dette førte til, at han blev arresteret, men i 1876 gennemførte han en dramatisk flugt. Han blev udvist fra Schweiz i 1881, drog til Paris og videreførte tidsskriftet der under navnet La Révolte (Oprøret).

I 1882 blev Kropotkin arresteret i Lyon og blev dømt for at tilhøre Internationale, til trods for at den offentlige anklager måtte indrømme, at Internationale ikke længere eksisterede! Kropotkin sad fængslet indtil 1886. Efter han blev løsladt, drog han til England. Her skrev han i 1887 bogen In Russian and French Prisons (I russiske og franske fængsler).

Et af hans vigtigste værker er La Conquête du Pain (Erobringen af brødet), som han først fik udgivet i Paris i 1892, og bl.a. handler om økonomiske værdi- og arbejdsteorier. I sit kendte værk Mutual Aid (Gensidig Hjælp) fra 1902 giver han i en polemik mod T.H. Huxleys vulgærdarwinisme en videnskabelig argumentation for sit synspunkt om, at et hvert samfund er baseret på og udvikler sig ved samarbejde.

(baseret på www.wikipedia.org)

²⁵ Panama :

Panamakanalen er en menneskeskabt kanal i Panama, som forbinder Stillehavet og Atlanterhavet. Byggeriet var en af de største og mest besværlige ingeniøropgaver som nogensinde er udført, og kanalen har haft en enorm indflydelse på skibsfarten mellem de to oceaner, afløsende den lange og forræderisk farlige rute via Drake passagen og Kap Horn ved sydspidsen af Sydamerika. Et skib som sejler fra New York til San Francisco via kanalen tilbagelægger 9.500 km , et godt stykke under halvdelen af de 22.500 km, som er distancen rundt om Kap Horn.

Det første forsøg på at konstruere en kanal begyndte i 1880 under fransk lederskab. Efter at dette forsøg fejlede, og 21.900 arbejdere døde, blev projektet overtaget og færdiggjort af USA i begyndelsen af 1900-tallet, og kanalen åbnede i 1914.

(kilde: <http://de.wikipedia.org>).

Kanalen var altså ikke færdig da Ingeborg Brun skrev "Smaa Notitser til Darwinismens Religion".

²⁶ Suez :

Suez-kanalen i Egypten blev indviet den 17. november 1869 af kejserinde Eugénie af Frankrig. Dermed forbandt man Middelhavet ved Port Said og Det Røde Hav ved Suez (al-Suways). Det er verdens længste skibskanal, som er farbar for store skibe. Den er 162,2 kilometer lang og mellem 300 og 365 meter bred. Byggeriet af kanalen tog ti år og beskæftigede i alt 1,5 millioner mennesker. 120.000 af disse døde under arbejdet.

(kilde: <http://de.wikipedia.org>).

²⁷ Bismarck :

Otto Eduard Leopold von Bismarck-Schönhausen (fra 1865 greve, fra 1871 Fürst von Bismarck, fra 1890 hertug til Lauenburg[1], født 1. april 1815 i Schönhausen, død 30. juli 1898 i Friedrichsruh ved Hamborg) var fra 1862 til 1890 - med en kort afbrydelse i 1873 - preussisk ministerpræsident og tillige fra 1867 til 1871 forbundskansler i Det nordtyske Forbund. Fra 1871 til 1890 var han den første rigskansler i det tyske kejserrige, hvis skabelse han på afgørende måde bidrog til.

Som udenrigsminister gennemtrufede han i den dansk-tyske krig 1864 og i den preussisk-østrigske krig 1866 Preussens politiske dominans i Tyskland. I den tysk-franske krig 1870-71 medvirkede han som den drivende kraft dels ved gennemførelsen af den lille-tyske løsning på det tyske spørgsmål, d.v.s. en løsning uden Østrig, og dels ved grundlæggelsen af det tyske kejserrige.

(kilde: <http://de.wikipedia.org>).

²⁸ Summum bonum :

Ved "det højeste gode" (lat. **summum bonum**) forstås ikke alene det, der er bedre end alt andet, men ofte også det, hvorfra andre goder har deres godhed. For Platon var det godes idé det højeste gode, for en religiøs opfattelse indtager det guddommelige denne plads. ...

²⁹ Heine :

Heinrich Heine (13. december 1797 i Düsseldorf - 17. februar 1856 i Paris) var en meget kendt tysk digter og journalist.

Heine er en overgangsskikkelse i den tyske litteraturs historie. Man kan sige, at med ham nåede romantikken sit højdepunkt, samtidig med at realismen begyndte. En del af Heines berømmelse i nutiden bygger på, at så mange af hans digte er blevet sat i musik.

(kilde: <http://de.wikipedia.org>).

³⁰ **Jordværdireformen :**

Udgangspunktet for georgeismen er en etisk opfattelse af ejendomsret til jord. Jordens handelspris, skyldes ikke den tilfældige ejers arbejdsindsats. Den har sin rod, enten som den henligger fra naturens side med planter, mineralforekomster m.m. eller som egnet til landbrug, eller i jordens brugsværdi til boliger, fabrikker, forretninger, kontorer og andet, og her spiller beliggenheden den afgørende rolle. Den er en følge af samfundets udvikling i det pågældende område.

Det er således georgeismens opfattelse, at samfundets udvikling har afgørende indflydelse på jordværdi og jordpriser. Tekniske og sociale fremskridt får jorden til at stige i værdi, og de enkelte ejere kan på den måde komme i besiddelse af betydelige formuer. Dette er den vigtigste årsag til social ulighed og fattigdom – undertiden endog social uro og terrorisme.

Som politisk lære hævder georgeismen derfor, at jordværdierne skal tilhøre alle, og det sikrer man ved at skødehaverne årligt betaler en afgift, der svarer til renten af jordens værdi.

Georgeismen har haft betydning for de jordværdiansættelsesprincipper, som danner grundlag for jordbeskatningen i Danmark.

(kilde: www.henrygeorge.dk)

³¹ **Tolstoj :**

Leo Tolstoj (9. september 1828 - 20. november 1910) var en russisk forfatter og politisk tænkner, der blev født på familiens gods i Jasnaja Poljana ved Tula syd for Moskva, Rusland. Han er verdensberømt for sine romaner Krig og fred fra 1869 og Anna Karenina fra 1877.

I 1847 forlod han universitetet uden eksamen. I 1851 gik han ind i hæren og deltog i Krimkrigen i 1854. Året efter forlod han hæren og tog til Sankt Petersborg.

Han fik sit gennembrud med erindringsværket Barndom i 1852, der blev efterfulgt af Drengear i 1854 og Ungdom i 1857.

Han forlod Rusland i 1857 og rejste omkring i Vesteuropa en tid. Derefter slog han sig ned ved Volga på en ejendom, han havde arvet. Han blev gift i 1862 med den 16 år yngre Sofija Andrejevna Bers (1844-1919). Her skrev han et af sine mesterværker Krig og fred (1864-69). Romanen følger fem familiers skæbne under Napoleons invasion af Rusland. Hans næste roman Anna Karenina (1873-76) blev en af verdens smukkeste kærlighedshistorier.

Tolstoj gennemlevede en religiøs krise og i de næste 10-15 år skrev han især religiøse og moralske skrifter. Han overførte sin formue til sin hustru og begyndte at leve som en fattig bonde. Parret havde 13 børn.

I hans værker er et genkommende tema grådighed, både efter jord og penge, en grådighed som bringer personerne i livssituationer hvor der opstår en mulighed for ny indsigt om det væsentlige i livet.

I 1901 blev Tolstoj udstødt af den ortodokse kirke. Han døde den 20. november 1910, 82 år gammel.

Tolstoj fik aldrig Nobelprisen i litteratur, til trods for han var på tale 2 gange. Han blev forbigået pga. hans anarkistiske og religiøse holdninger.

(kilde: www.wikipedia.org)

³² **Nero :**

Lucius Domitius Ahenobarbus (15. december 37 - 9. juni 68), kendt som **Nero**, var romersk kejser 54 - 68, den sidste af det julisk-claudiske dynasti, og én af Roms mest berygtede herskere.

(kilde: www.wikipedia.org)

³³ **Torquemada :**

Tomás de Torquemada (1420 - 16. september 1498) var en spansk storinkvisitor.

(kilde: www.wikipedia.org)

³⁴ **Armenierforfølgelser :**

Som undertrykt minoritet i Osmannerriget gennemgik det kristne armenske folk store lidelser. I årene 1894-96 blev 100.000-200.000 armeniere slået ihjel ved organiserede massakrer.

Dette emne har Ingeborg Brun også berørt i sin "Ben Oni, Blade af Emmy Hanums Dagbog", som hun også skrev i 1910.